

Schysta städvillkor?

Hotell- och restaurangfackets
undersökning om hotellstädares
arbetsmiljö 2017

Inledning

Hotell- och restaurangfacket, HRF, organiserar hotellstädare i hotell- och restaurangbranschen. För att uppmärksamma och förbättra hotellstädares arbetsmiljö driver HRF kampanjen *Schysta städvillkor*. Det är en årlig återkommande och global kampanj som HRF driver i samarbete med Nordiska Unionen (NU HRCT). Hösten 2014 drevs kampanjen för första gången.

Under kampanjen besöker vi arbetsplatser runt om i landet och träffar städpersonal. Ett led i arbetet är att kartlägga HRF-medlemmarnas arbetssituation samt se hur arbetet påverkar deras hälsa och välbefinnande. Därför har Hotell- och restaurangfacket de senaste två åren, i samband med kampanjen, genomfört en enkätundersökning bland de anställda inom hotellstäd. Syftet har varit att kartlägga hotellstädares arbetssituation på bred front.

Sammanfattning

Vår enkätundersökning 2017 bekräftar och visar att arbete inom hotellstäd är ett slitsamt och fysiskt krävande arbete. Nästintill alla anställda är kvinnor. Resultaten vittnar om ett arbete där många trivs med sina kollegor och arbetsledare, men där arbetet sliter väldigt mycket på den anställda – både fysiskt och psykiskt. 78 procent trivs bra eller mycket bra med sina arbetskollegor. Samtidigt är förhållandena kopplat till yrkesutövningen anmärkningsvärda och fortsatt alarmerande. 92 procent lever med värk som kan kopplas till arbetet, 72 procent upplever mycket stress på jobbet och hela 45 procent anger att de mår dåligt när de är på jobbet. Under de senaste 12 månaderna, från att enkäten gjordes, har 11 procent upplevt hot eller våld på jobbet och 7 procent har upplevt sexuella trakasserier. De positiva delarna i arbetet väger inte upp de negativa delarna.

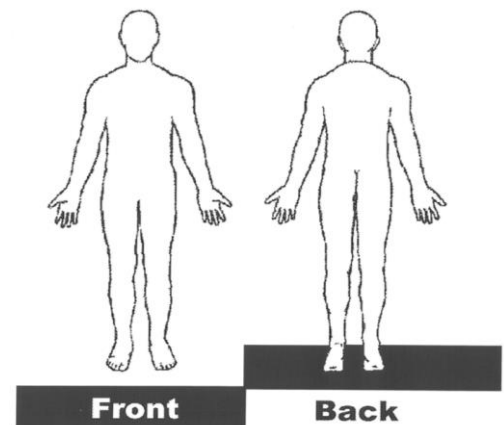
Arbetsrelaterad värk, främst i rygg och axlar, samt mycket stress på jobbet är att betrakta som en självklarhet för hotellstädare. Att ha smärta i kroppen som hänger ihop med arbetet är motsvarande regel. Smärtfrihet är undantaget. Anställda får nästan uteslutande inte lämna de rum som de inte hinner med på ordinarie arbetstid. I kombination med att arbetstakten upplevs som orimlig blir arbetet många gånger ohållbar för kropp och psyke i det långa loppet. Sömnproblem samt att må dåligt på jobbet är besvär som är mycket vanligt förekommande. Detta visar på en situation som inte borde tolereras på en arbetsplats 2017. En hög grad anställda lämnar yrket innan de når pensionsåldern. Åldersfördelningen sjunker snabbt efter 50 år vilket indikerar att hotellstädare byter arbete eller lämnar arbetsmarknaden relativt tidigt.

För att avhjälpa problemen behöver dels deltidsanställningar bli heltid. I dag är det allt för många som tvingas arbeta mertid eller som till och med gör städarbetet gratis på grund av att de inte hinner med under ordinarie arbetstid. Vi ser att hotellstädare sätter arbetet framför den egna hälsan. Det är oacceptabelt och något som fullkomligt saknar rimlighet.

Om enkäten

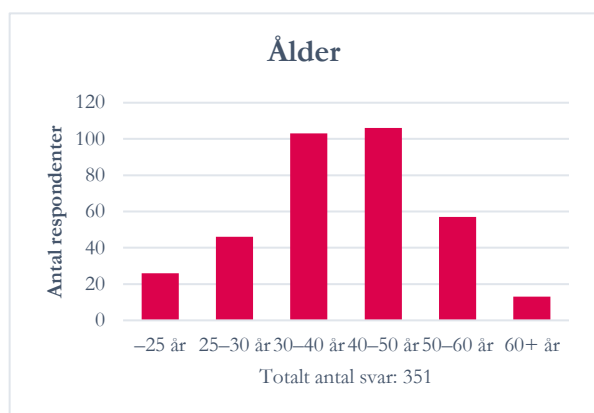
Hotell- och restaurangfacket har tagit fram en enkät gjord för medlemmar som arbetar som hotellstädare. Två enkätversioner har skickats ut varav en på svenska och en på engelska. I oktober 2017 skickades enkäten ut digitalt till samtliga medlemmar som var registrerade som hotellstädare. Den svenska versionen skickades digitalt till 624 respondenter och besvarades av 360. Därtill har enkäten besvarats i pappersform av 48 respondenter, fem har exkluderats då de inte var del av målgruppen. Totalt har den svenska enkäten därmed skickats till 667 hotellstädare varav 403 (60,4 %) har svarat. Den engelskspråkiga enkäten skickades till 62 respondenter och besvarades endast av 8, en svarsfrekvens på 12,9 procent. Den låga svarsfrekvensen på den engelskspråkiga enkäten gör den icke representativ för populationen och har därmed exkluderats från analysen.

Enkäten bestod av fyra profilfrågor om respondenten, 30 frågor om arbete och hälsa samt en fråga om smärta där den svarande fick kryssa i/ange den kroppsdel som hen hade ont i, enligt kroppskartan Front Back (t.h.). Alla 403 svarande respondenter har inte svarat på samtliga frågor. Vissa svar har utelämnats på grund av integritetsskäl samt vissa tekniska problem med frågorna. Dessa framgår av Bilaga 1, där samtliga frågor och respektive svarsfördelning presenteras.

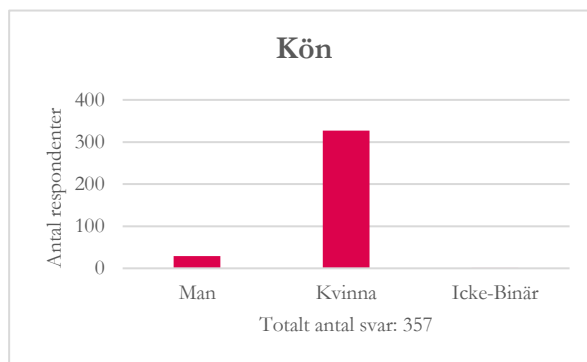
Vilka var de som svarade?

De som svarade och som uppgav ålder var mellan 17 och 65 år gamla, genomsnittsåldern var 41 år. De flesta var mellan 30 och 50 år. Med andra ord är åldersfördelningen relativt jämn med någon övervikt på yngre.

Åldersfördelningen sjunker relativt snabbt efter 50 år vilket indikerar att hotellstädare byter arbete eller lämnar arbetsmarknaden relativt tidigt. Ett arbete som sliter på kroppen är svårare att upprätthålla som äldre och kan medföra besvär som omöjliggör fortsatt arbete. Varför hotellstädare lämnar arbetet tidigt svarar dock inte den här undersökningen på.

De som svarade var nästintill uteslutande kvinnor. Antalet kvinnor var 327 (92 %) mot 29 män samt 1 icke binär person.

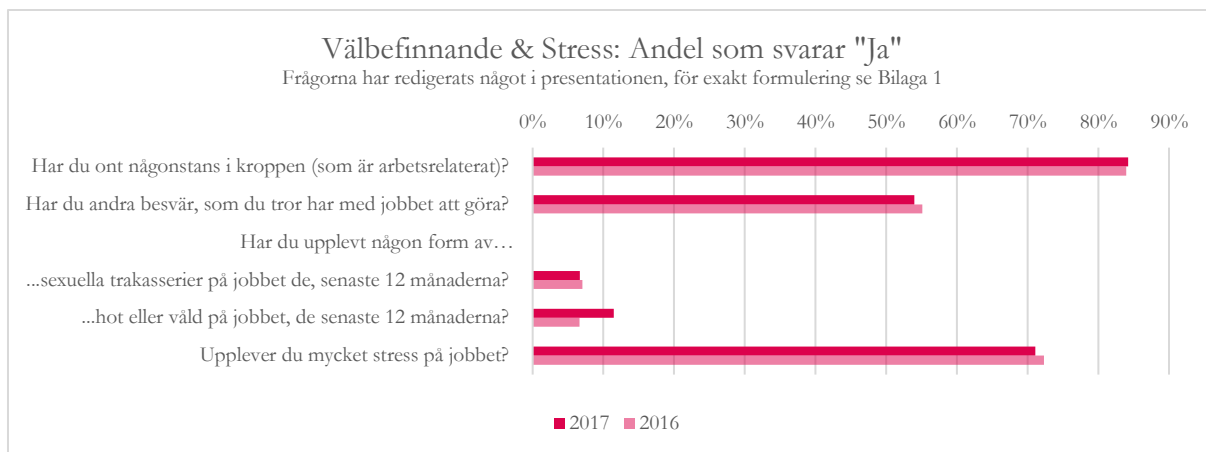

Välbefinnande och stress

Huvuddelen av enkäten handlar om arbetets innehåll och det arbetsrelaterade välbefinnandet. Smärta, stress och arbetsrelaterade besvär är mycket vanligt förekommande och 2017 års enkät bekräftar bilden från den enkät som gjordes 2016. De som upplevt hot/våld på arbetet (11 %) har ökat medan sexuella trakasserier (7 %) är på samma nivå som 2016.

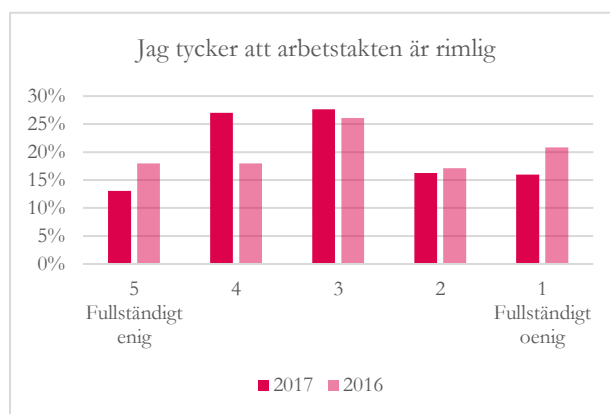
En komplicerad faktor när det gäller sexuella trakasserier är den eventuella underreporteringen som sker. Undersökningen är i huvudsak gjord före MeToo-rörelsens genomslag. Hade undersökningen gjorts under eller efter MeToo hade troligen fler svarat ”Ja” på frågan: *Har du upplevt någon form av sexuella trakasserier på jobbet de senaste 12 månaderna.*

72%
upplever mycket
stress på jobbet

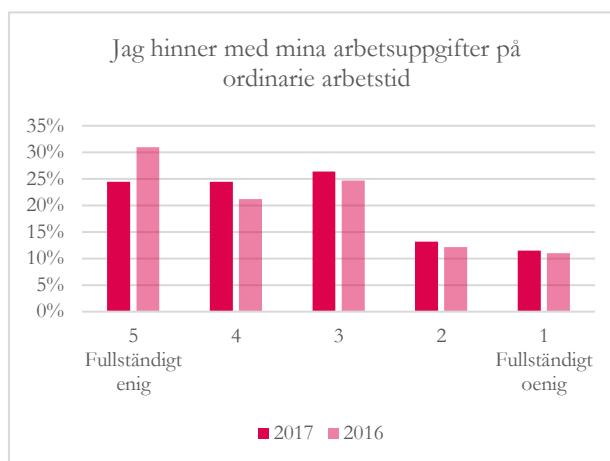

84 procent upplever att de har arbetsrelaterade smärtor. 72 procent att de upplever mycket stress på jobbet. 54 procent att de har andra besvär som är arbetsrelaterade.

En annan bild av stressen på arbetet ges av frågan om arbetstakten är rimlig. Den besvaras utifrån en femgradig skala och ger en något splittrad bild. Majoriteten (60 %) svarar nekande (3–1), att arbetstakten inte är rimlig.

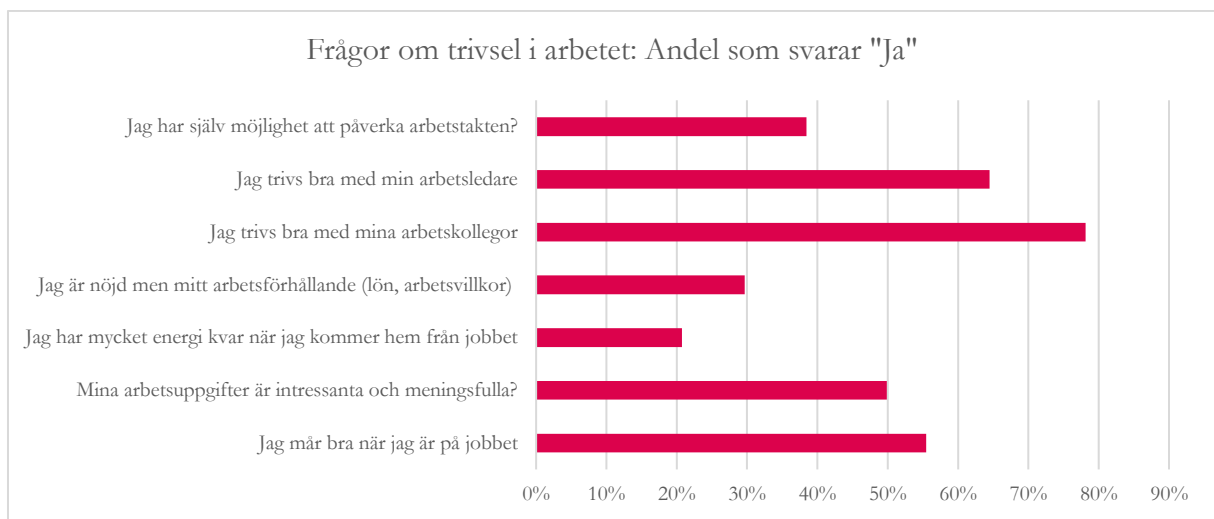
På samma sätt anger majoriteten (51 %) att de inte hinner med sina arbetsuppgifter på ordinarie arbetstid. I frågan om arbetstakten kan en något mer positiv bild skönjas, medan i frågan om arbetet hinns med en något mer negativ. En viktig del i stressen ges i frågan om det är OK att lämna rum som inte hinns med, 72 procent svarar nej.

Stress leder lätt till smärtor vilket bekräftas av att 53 procent svarar nekande på frågan om de sover gott om natten (51 % 2016).

Trivsel på arbetet

Att arbetet är stressigt och krävande kan eventuellt avhjälpas med en positiv arbetsmiljö, där allt i från chefer och kollegor till villkor är av stor betydelse. Enkäten visar att hotellstädarna generellt trivs med sina kollegor och arbetsledare. Arbetet är dock tungt och dränerar städarna på energi och vid dagens slut är de flesta slut de med. För dem kvinnor som utgör nästintill hela populationen är verkligheten den att nästa ”arbetsdag” tar vid efter arbetsdagens slut i samband med ett hem och familj som ska avverkas på liknande sätt som arbetet.

Bara 20 procent anger att de har mycket energi kvar när de kommer hem. 45 procent anger att de inte mår bra när de är på jobbet. Häftigen anger att de upplever sina arbetsuppgifter som meningsfulla och 62 procent anger att de inte har möjlighet att påverka arbetstakten.

45%
mår inte bra
på jobbet

Smärta och värk i kroppen

Värk i kroppen är mycket vanligt förekommande. Nästan alla i materialet uppger att de känner smärta någon stans i kroppen. Arbetet är stressigt och det är i många fall inte tillåtet att lämna rum som inte hinns med. Arbetes natur är även sådan att tunga lyft är vanligt. I kombination med att hälften anger att de inte fått någon utbildning för arbetet är det lätt att använda kroppen på ett sätt som skadar den.

92%
lever med
värk

Har du ont någon stans i kroppen?	Antal svar ”Ja”	Andel
huvudet	58	18%
nacken	120	37%
någon/båda axlarna	204	63%
någon/båda armarna	107	33%
någon båda händerna	111	34%
ryggen	222	69%
något/båda benen	63	20%
något/båda knäna	104	32%
något/båda fötterna	97	30%
Känner inte smärta	25	8%
någon annan stans	30	9%
Känner smärta i kroppen	297	92%
Antal respondenter	322	

Ryggen och axlarna är de vanligaste områdena där 69 respektive 63 procent anger att de har ont. Smärta är även vanligt förekommande i nacke (37 %), händerna (34 %), knäna (32 %) och fötterna (30 %).

Vad gör Hotell- och restaurangfacket, HRF, nu?

Vårt arbete med att organisera hotellstädare, och ge dem inflytande över arbetsorganisation och arbetsmiljö, kommer att fortsätta under 2018.

Under flera år har Hotell- och restaurangfacket påtalat problembilden gällande hotellstädares arbetssituation. Tyvärr har vi inte fått medhåll från arbetsgivarna. De delar inte problembilden, trots att våra rapporter tydligt visar på detta. Under 2017 års avtalsrörelse enades till slut parterna om att starta en gemensam arbetsgrupp för hotellstädare. Arbetsgruppen kommer genomföra en gemensam kartläggning av arbetsmiljön för hotellstäd i branschen. Vi i Hotell- och restaurangfacket kommer i vårt arbete i arbetsgruppen driva på arbetsgivarna för att de ska ta ett reellt ansvar för de anställdas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. Det finns bra möjligheter att förbättra hotellstädares vardag med stöd av våra kollektivavtal.

Arbetsgruppen har också startat ett projekt om hotellstäd i samarbete med arbetsmiljöorganisationen Prevent. Målet är att ta fram gemensamma checklistor för hotellstädning av rum som ska användas vid skyddsronder. Projektet med Prevent kommer också att innehålla en förstudie på ett antal arbetsplatser, där arbetsgivare och anställda jobbar fram bra arbetsmetoder för att minska riskerna för förslitningsskador bland städpersonalen. Resultatet ska sedan implementeras på alla arbetsplatser i branschen.

HRF har också ställt sig bakom två forskargrupper som via AFA Försäkring kommer att söka medel för att forska kring trakasserier i hotell- och restaurangbranschen. Förhoppningen är att detta ska leda till stöd och modeller som arbetsplatserna kan arbeta utefter. I det fall forskarna får dessa medel från AFA Försäkring förväntas arbetet vara i gång våren 2019. HRF har vidare fattat beslut om att hotellstädares arbetsmiljö kommer vara en särskild fokusfråga under alla regionala skyddsombudsbesök som genomförs under det kommande året.

Bilaga 1, frågeformulär 2017

Hur mår du som städpersonal?

Profilfrågor							Antal svar
1 Arbetsplats							Svar utelämnat
2 Ålder	-25 år	25-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	60+ år	351
	26	46	103	106	57	13	
3 Datum							Svar utelämnat
4 Kön	Man	Kvinna	Icke-Binär				357
	29	327	1				

Några frågor om dina arbetsvillkor						Antal svar
1 Hur många år har du jobbat med hotellstäd eller liknande arbete?					år	Svar utelämnat
2 Hur länge har du arbetat hos nuvarande arbetsgivare?					år	Svar utelämnat
3 Vilken typ av anställning har du (fast/deltid/extra)?	Fast	Deltid	Extra	Annat		351
	234	37	74	6		
4 Hur många timmar jobbar du (vanligtvis) per dag?					timmar	Svar utelämnat
5 Hur många rum städar du varje dag (vanligtvis), på veckodagar?					rum	Svar utelämnat
6 Hur många rum städar du varje dag (vanligtvis), på helger?					rum	Svar utelämnat
7 Är det OK att lämna rum som du inte hinner städa?	Ja	Nej				348
	99	249				
8 Hur många raster får man per arbetspass?					raster	Svar utelämnat
9 Har du fått någon utbildning för dina arbetsuppgifter?	Ja	Nej				357
	178	179				

Några påståenden angående jobbet och arbetets innehåll	Fullständig enig				Fullständig oenig	Antal svar
	5	4	3	2	1	
10 Jag mår bra när jag är på jobbet	118	80	115	32	12	357
11 Mina arbetsuppgifter är intressanta och meningsfulla?	87	83	102	47	22	341
12 Jag har mycket energi kvar när jag kommer hem från jobbet.	37	36	88	73	118	352
13 Jag är nöjd men mitt arbetsförhållande (lön, arbetsvillkor)	50	55	98	77	74	354
14 Jag trivs bra med mina arbetskolllegor	179	103	55	18	6	361
15 Jag trivs bra med min arbetsledare	144	83	70	29	26	352
16 Jag sover gott om natten	82	82	92	53	42	351
17 Jag tycker att arbetstakten är rimlig	45	93	95	56	55	344
18 Jag hinner med mina arbetsuppgifter på ordinarie arbetstid	87	87	94	47	41	356
19 Jag får tillräckligt med rast på jobbet	92	80	84	46	46	348
20 Jag hinner alltid ta min rast	106	83	74	42	46	351
21 Jag har själv möjlighet att påverka arbetstakten?	52	78	102	45	61	338
22 Jag kan koppla av och tänka på annat när jag kommer hem från jobbet.	73	97	79	59	39	347
23 Jag tycker mitt arbete innehåller varierande arbetsuppgifter.	61	85	104	44	44	338
24 Jag får alla hjälpmedel som behövs för att utföra mitt jobb	127	88	81	39	20	355

Några frågor om din hälsa och välbefinnande.		Ja	Nej	Antal svar
25	Har du ont någonstans i kroppen, som du tror har med jobbet att göra?	294	55	349
26	Har du andra besvär, som du tror har med jobbet att göra?	183	156	339
27	Har du upplevt någon form av sexuella trakasserier på jobbet, det senaste 12 månaderna?	23	322	345
28	Har du upplevt någon form av hot eller våld på jobbet, det senaste 12 månaderna?	40	308	348
29	Upplever du mycket stress på jobbet?	241	98	339
30	Har du varit sjukskriven för något som du tror har med jobbet att göra?	147	198	345

Har du ont någon stans i kroppen?	Antal svar: "Ja"
huvudet	58
nacken	120
någon/båda axlarna	204
någon/båda armarna	107
någon båda händerna	111
ryggen	222
något/båda benen	63
något/båda knäna	104
något/båda fötterna	97
Känner inte smärta	25
någon annan stans	30
Känner smärta i kroppen	297
Antal respondenter	322

Hotell- och restaurangfacket

Box 1143, 111 81 Stockholm
0771-57 58 59 | www.hrf.net